BŠ-06 Žibritovský chodník

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Krupina
Geomorfologická jednotka:	Štiavnické vrchy
Geologická jednotka:	sopečné pohorie
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy a prírodná pamiatka Krupinské bralce
Prístup:	bus Žibritov, obchod
Východisko:	Žibritov, turistické rázcestie (Z a M)
Trasa:	Žibritov – nadol dolinou Bebravy – Štangarígeľ
Dĺžka, prevýšenie:	2,3 km, prevýšenie 60 m (opačným smerom 80 m)
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	4
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný (pozri upozornenie nižšie)

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je súbežná so zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2011

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2019).

Textový sprievodca: skladačka Žibritovský chodník [vydala Obec Žibritov s KST v Krupine, 2011] > .PDF1 ; informačné panely > .PDF2 (pozor, tu je číslovanie panelov iné ako v teréne – panely 1 a 3 sú zamenené)

Kontakt: Obecný úrad Žibritov, Žibritov 12, 963 01 Krupina, tel. 045 / 5511 475

Poznámka: Náučný chodník je jednou z viacerých trás Banskoštiavnického geoparku, s čím súvisí jeho označenie BŠ-06 v názve.

Upozornenie: V letnom období chodník nie je v celej dĺžke priechodný z dôvodu ohradenia pasienkov za jeho zastávkou 2.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie alebo vychádzku.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Žibritov. Maličká obec medzi Krupinou a Banskou Štiavnicou v juhovýchodnej časti Štiavnických vrchov pri hornom toku Bebravy. Prvá písomná zmienka je z roku 1266. Obec patrila viacerým majiteľom – hradu Litava, sitnianskemu panstvu, Kohároviccom, Koburgovcom. Ničili ju nájazdy husitov i Turkov, čo v centre obce pripomína valcová bašta a malé zvyšky obranného múru z (v roku 1582) opevneného stredovekého kostola sv. Ladislava, ktorý tu stál až do roku 1855. Baštu neskôr upravili ako zvonicu, v ktorej do roku 2009 visel zvon od viedenského zvonolejára Baltazára Herolda z roku 1680. Ďalšou pamiatkou je klasicistický jednoloďový evanjelický kostol z roku 1838 s modernistickou vežou s fasádou z červenej tehly a kamenných kvádrov pristavanou v 20. storočí. Obyvatelia sa zaoberali výrobou drevného uhlia pre banské huty, neskôr poľnohospodárstvom, ovocinárstvom a okrajovo aj vinohradníctvom. Podobne ako v susedných Kráľovciach-Krnišove sa tu zachoval súbor ľudových murovaných jednopodlažných viacpriestorových domov s obdĺžnikovým pôdorysom, z ktorých niekoľko je pamiatkovo chránených. V obci a jej okolí sa v roku 1958 natáčali exteriéry prvého koprodukčného slovensko-maďarského filmu Dáždnik svätého Petra.

Prírodná pamiatka Krupinské bralce. Maličké chránené územie južne od Žibritova v juhovýchodnej časti Štiavnických vrchov vyhlásené v roku 1975 v bralnatej vrcholovej oblasti vrchu **Štangarígeľ (482 m n. m.)** na ochranu na Slovensku unikátneho príkladu päťbokej prizmatickej odlučnosti andezitov. Asi 40 m široký rad stĺpov, vysokých až 6 m, s priľahlým balvanovým poľom vznikol rozpadom lávového prúdu. Z neho pozdĺž ťahových trhlín gravitačne rozvoľnené skalné útvary (bloky, veže) sa kĺžu po svahu nadol po podložných tufoch. Na jednom z kamenných stĺpov sa nachádzajú ryté znaky neznámeho pôvodu, ktoré spomína už Andrej Kmeť, slovenský polyhistor, katolícky kňaz a zakladateľ Slovenského národného múzea. Pripisované sú rôznym kultúram (Keltom, Slovanom).

Bebrava. Pravostranný prítok Krupinice, dlhý 12 km, spolovice tečúci v Štiavnických vrchoch a spolovice v Krupinskej planine. Pramení severozápadne od Žibritova vo východnom svahu Bukoviny v nadmorskej výške 540 m a ústi pod Krupinou (248 m n. m.). Na hornom toku napája malú vodnú nádrž Žibritov a na dolnom toku vodnú nádrž Krupina.

Chodník k pamätníku Ing. Alberta Macka. Chodník vedúci zo Žibritova severovýchodným smerom

po modrej turistickej značke k pamätnému miestu lesníka Ing. Alberta Macka (1951 – 2010) pod Buzalkovým vrchom, dlhý 1,6 km s prevýšením 160 m. Skladačka > .PDF

Prírodná pamiatka Sixova stráň. Maličké chránené územie medzi Krupinou a Žibritovom v juhovýchodnej časti Štiavnických vrchov vyhlásené v roku 1985 na zvlnenom chrbte severne od vrchu Sixova stráň (549 m n. m.) na ochranu jedinečnej ukážky stĺpovitej odlučnosti pyroxenických andezitov v päť- až šesťbokých hranoloch, ktoré majú hornú časť ohnutú v podobe hákovania. Vo východnej časti steny je vyvinuté pásmo hydrotermálnej premeny horniny, sledujúce sklon stĺpcovitej odlučnosti.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Štiavnické vrchy. Chránené územie vyhlásené v roku 1979 na takmer celom území Štiavnických vrchov s výnimkou niekoľkých ich okrajových častí. Pohorie, budované vulkanitmi a andezitovým vrcholom Sitna dosahujúce výšku 1 009 m n. m., leží na rozhraní dvoch klimatických typov a prenikajú doň od juhu teplomilné a od severu karpatské horské prvky flóry a fauny. Fytogeograficky územie patrí do obvodu predkarpatskej flóry. Severnú hranicu svojho rozšírenia tu dosahuje napr. dub cerový a javor tatársky, na výslnných lokalitách s plytkou skeletovitou pôdou rastú xerotermy, ako kostrava valeská, kavyľ vláskatý či kukučka vencová. Veľkú časť územia CHKO zaberajú lesy (65 %), ktoré sú druhovým zložením najmä v centrálnej časti vplyvom stáročnej banskej a hutníckej činnosti po totálnom odlesnení nepôvodné, tvorené smrekovými monokultúrami. Lokálne sú vo vyšších polohách bučiny s jedľou a umelo vysadzovaným smrekom a na skeletnatých pôdach lipovo-javorovo-jaseňové sutinové lesy. Na karbonátové podložie v okolí Sklených Teplíc sa viaže výskyt tisu. Zo živočíšstva sú zastúpené o. i.: orol krikľavý, myšiak hôrny, rys, mačka divá, medveď hnedý, vydra riečna, vidlochvost feniklový a ovocný, žije tu tiež vzácna modlivka zelená, roháč obyčajný a fúzač alpský. V opustených banských dielach sa vyskytuje niekoľko druhov netopierov (podkovár veľký, p. malý, netopier obyčajný…). Lokálnymi zvláštnosťami lesov sú hojné prímesi cudzokrajných drevín, súvisiace s pôsobením lesníckej katedry od roku 1807 – súčasti Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici. K svojrázu územia CHKO významne prispievajú historické banské diela, a to najmä vodné nádrže – tajchy –, budované v minulých storočiach ako zdroj energie i úžitkovej vody pre banícke účely, ktoré spolu s napájacími a náhonovými jarkami a ďalšími zariadeniami tvoria unikátny vodohospodársky systém. V hraniciach CHKO leží viacero území európskeho významu (súčasti sústavy Natura 2000), z ktorých najrozsiahlejšími sú Hodrušská hornatina, Suť a Skalka.

Názvy [a poloha] informačných panelov

1. Informačná tabuľa [v obci] (*Panel je označený písmenom „i“.*)
2. Lávový prúd s doskovitou a stĺpcovou odlučnosťou [opustený lom]
3. Lávový prúd s doskovitou odlučnosťou [zárez potoka Bebrava]
4. Stĺpcová odlučnosť lávového prúdu [Krupinské bralce/Štangarígel]

Informačné panely v teréne obsahujú nad názvom náučného chodníka ako upresnenie jeho zamerania, resp. obsahu „podtitul“ **Spodná stavba južne od kalderového zlomu**.

STANGARIGEL

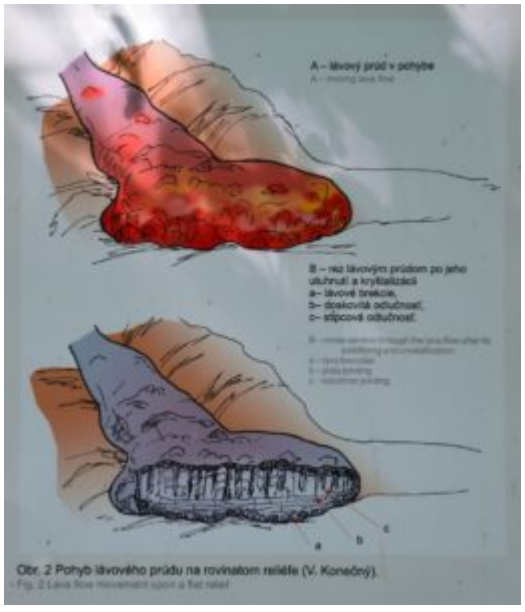

Obr. 2 Pohyb lávového prúdu na rovinatom reliéfe (V. Konečný).

Trasa Žibritovského chodníka BŠ-06
Course of the Žibritovský trail BŠ-06
Informačná tabuľa
Zastávka č. 1
Zastávka č. 2
BŠ-06 Žibritovský chodník
Zastávka č. 3
N
W
E
S
0
500
1000 m

